

“Historie er, hvad historie bruges til”

Bernard Eric Jensen

Hvad er historie

København: Akademisk Forlag, 2010

224 sider inklusive litteraturliste og register

ISBN: 978-87-500-3966-2

Lektor Bernard Eric Jensen er igen på banen med en ny bog om historie og historiebrug med titlen *Hvad er historie*. Det er en særlig genrebetegnelse, som typisk udfoldes som en introduktion til videnskabsfaget historie. Dem som har fulgt Bernard Eric Jensens forfatterskab vil vide, at en sådan forståelse af historie er al for snæver. Videnskabsfagets måde at tænke og praktisere historie på er blot én blandt flere diskurser om historie, og denne diskurs er ikke typisk eller kendetegnende for andre former for historie. Skal der fortælles mere alment om, hvad historie er, må perspektivet bredes ud. Det gør Bernard Eric Jensen ved at definere historie som brug af historie.

Bogen fremstår som en samling af eksemplariske fortællinger om historiebrug i forskellige situationer og sammenhænge. De bruges til at belyse og eksemplificere forskellige begreber indenfor historiebrugsforskningen. Erindring er ét af disse med dets forskellige velkendte tilføjelser: erindringssted, erindringsspor, erindringsarbejde, erindringspolitik, erindringskultur. Bernard Eric Jensen introducerer imidlertid også et sæt af nye begreber, som han anvender til at italesætte forskellige former for historiebrug. Det er aktørhistorie og observatørhistorie, læghistorie og faghistorie, pragmatisk og lærd historie samt identitetsnær og identitetsneutral historie.

Aktørhistorie og observatørhistorie definerer Bernard Eric Jensen som en forskel i perspektiv og ståsted i forhold til noget, der er foregået. Aktørhistorie er en fremadrettet, aktualiserende og indgribende historiebrug, hvor fortidige erfaringer søges nyttiggjort i en nutidig sammenhæng, mens observatørhistorie er en tilbageskuende og oplysende historiebrug, hvor fortidige hændelser søges forklaret og forstået i en nutidig sammenhæng.

Læghistorie og faghistorie handler om forskel i hvilken sammenhæng historie bruges. Afhængig af om det sker i en livsverdenssammenhæng eller i en professionssammenhæng er forståelsen og synet på historie forskelligt. For lægfolk er der ikke som for fagfolk lighedstegn mellem historie og fortid. Lægfolk valoriserer ofte historie negativt, idet det konnoterer en elitær og tvangsmæssig historiebrug (eksempelvis historie i skolen), mens fortid derimod ofte valoriseres positivt og associeres med en nærværende og meningsfuld historiebrug (eksempelvis historie i familien).

Pragmatisk historie og lærd historie følger ofte samme skel som læghistorie og faghistorie, men det er ikke nogen regel. Pragmatisk historie er nyttiggjort og brugbar historie, mens lærd eller akademisk historie handler at erkende og forstå fortiden på fortidens præmisser. Der findes en traditionsdannelse blandt faghistorikere, som faktisk ser det meningsfuldt at skrive hi-

storie på en nyttig og brugbar måde, ligesom der findes lægfolk for hvem tilgangen til fortiden er styret af ønsket om at forstå fortiden på dennes egne præmisser.

Hvorvidt en historiebrug er identitetsnær eller identitetsneutral er et spørgsmål om hvor subjektet er placeret i forhold til det forestillede fællesskab, historiebrugen udgår fra og er rettet mod. En danmarkshistorie, hvor der fortælles om 'vi danskere' i fortiden, kan være identitetsnær for en dansker, men føles identitetsneutral eller ligefrem uvedkommende for en kineser.

Bogen har rigtig mange gode og illustrative eksempler på historiebrug, som struktureres under overskrifterne: 9/11 – et erindringssted dannes, Indgriben, Identitetsarbejde, Mindesmærke, Lærdom, Leg, Nostalgi og Fortidsbearbejdning. For eksempel illustreres kapitlet om mindesmærker med fortællingen om Istedløven og Picassos maleri Guernica. Begge mindesmærker har haft en omtumlet tilværelse og er blevet tillagt forskellig betydning og mening gennem tiden. Selve sammenstillingen af to så forskellige udtryk er tankevækkende. Begge eksempler illustrerer samtidig godt, hvordan følelser er forbundet med erindring og historiebrug. De er eksempler på det Bernard Eric Jensen kalder ømfindtlig historie.

Bogen slutter med at pointere, at afsættet for en læg og pragmatisk tilgang til historie er en antagelse om, at vi mennesker vil kunne blive bedre til at frembringe historie ved at studere historie. Ovenpå de mange eksempler, der er båret af et engagement og en lyst til at fortælle, så forekommer den afsluttende sætning mig som en flad landing. Hvis der med 'studere' menes at agere som lærd historie og faghistorie giver det ikke rigtig mening i sammenhængen. Her er der en uklarhed i fremstillingen. Det er der også, når der tales om fortidsbrug og historiebrug uden at det klargøres for læseren, om begreberne skal tænkes identiske, eller om der faktisk er en betydningsforskel. Det fremgår ikke klart af sætningssammenhængene, som ordene indgår i. Jeg tror problemet ligger i det forhold, at når man skal beskrive hvad historie er, så vil det altid ske ud fra en bestemt synsvinkel, og Bernard Eric Jensen positionerer sig ikke klart i forhold til sit eget begrebsunivers. Jeg saver med andre ord en udfoldet beskrivelse af og argumentation for det ståsted (den faglighed), hvorfra verden beskues og beskrives. Er det eksempelvis faghistorikerens, og på hvilken måde påvirker det da synet på det, som ikke er faghistorie? Hvis det er historiebrugsdidaktikerens, hvordan adskiller dennes faglighed sig så fra faghistorikernes, som beskrives i bogen? Eller er der tale om et antropologisk blik, som blot ikke er erkendt eller italesat?

Mine erkendelsesteoretiske bemærkninger skal ikke skygge for, at der er tale om en meget engageret, velskrevet og let læselig bog, der varmt kan anbefales, hvis man vil forstå de former for historie, som er dominerende i en livshistorisk og samfundshistorisk sammenhæng. Altså en tekst som lærerstuderende ikke burde gå død på. I efterskriftet takkes forlagsredaktøren for sin omhu og ildhu, desværre har det ikke givet sig udslag i en grundig korrektur, så der er også noget for dansklæreren og den røde kuglepen.

Carsten Tage Nielsen

Institut for kultur og identitet

Roskilde Universitet

Historieweb august 2010